

A CENZÚRÁN INNEN

Újabb fejlemények a magyar-román államközi kapcsolatokban

Azt hiszem, mindenki előtt nagyon természetesnek tűnő dolog, hogy nincs olyan erdélyi magyar, aki - bár mind a magyar, mind a román kormányt idegen testnek érezve -, de ne figyelne árgus szemmel e felek közötti minden, akár jelentéktelen fejleményt is. Ennek oka persze korántsem a kapcsolatok „szoros”, „baráti” volta, hanem épp az állandóan ki-kiújuló ellenségeskedések következményeiben keresendő. A román kormány csodálnivaló ostobasággal - szerencsére - minden számára kellemetlen magyar intézkedést az erdélyi magyarságon torol meg, ahelyett, hogy épp az itteni magyarok megnyerésére használná azt fel. A magyar rezsim pedig igyekszik minden alkalommal csak a „maga” nevében beszélni, azaz nem egyszerűen csak cserbenhagyni az erdélyi magyarságot, hanem taktikai megfontolásokra hivatkozva, még saját kezdeményezéseiknek értelmétől, jogosságától is megfosztani őket.

Bár számunkra sem kevésbé szívszorító a párhuzam, mégis sokan kimondják: ezekben az esetekben a magyar kormány úgy viselkedik, mintha a nyilas mozgalom egykori ostoba „bátorságát” most egy kommunista módon ostoba gyávasággal igyekeznék a világ színe előtt jóvátenni.

E „dramaturgia” szerint zajlottak (és zajlanak?) hír szerint mostanában a magyar-román „kulturügyi” megbeszélések. Feltehetően ezeken nem csak kultúráról esik szó, de mégis ez az a terület, fogalomkör, amely kellő manőverezési lehetőséget ad a legtöbb témát illetően, s egyáltalán lehetőséget biztosít úgyszólván minden téma - lett légyen az kül- és belpolitikai, gazdasági, turisztikai - fölvetésére.

A két kormány közötti éleződő nézeteltérések már a múlt évben éreztették hatásukat az erdélyi magyar közéletben. A cenzúra megvadult, a kishatárátlépőt többektől visszavonták (néhol egész falvaktól), a vámosságok viselkedése a magyar-román határátkelőhelyeken már-már felért és felér egy-egy atrocitással.

1982. január végén - február elején a külügyminiszter-helyettesi szinten Bukarestben zajló tárgyalások nyílt kenyértöréssel fenyegettek: a felek - a hírek szerint - minden vonatkozásban ellentétes álláspontot vallottak. A románok megpróbálták egy újabb Kádár-Ceaușescu találkozót kierőszakolni. A cél, amit e tekintetben követtek, meglehetősen talányos: feltehetően Ceaușescu jóindulatáról akartak ezzel tanúbizonyságot tenni, s az amúgy is megtépázott presztízsét próbálták volna kissé szanálni a magyar lakosság előtt; ám legalább ilyen valószínű (lehet) az is, hogy Kádárt akarták a románok kompromittálni, eljátszatva vele újra az erdélyi magyarság elárulójának a szerepét - ugyanis a legtöbb itteni magyarban így értékelődött Kádár valamennyi eddigi erdélyi útja.

Az élesedő hangulatban a tárgyalásokon a magyarok kijelentették, hogy egy újabb csúcstalálkozóra addig nem kerülhet sor, amíg Románia a '77-es megállapodások

megvalósításával, ill. betartásával alkalmas alapot nem teremt az újabb tárgyalásokhoz. A be nem váltott ígéretetek közül az erdélyi magyarság számára a legfájóbb, hogy tisztavirág életűnek mutatkozott a határszéli városok nagyobb gazdasági egységeinek közvetlen árucseréje. És a kulturális és utazási szabadságot is tovább korlátozták. (Meg kell jegyezni, hogy ez utóbbi vonatkozásában ma már nem egyszerű korlátozásról, sokkal inkább drasztikus végintézkedésekről lehet csak beszélni. Nemrég szinte minden magyarországi sajtótermék behozatalát felfüggesztették, s ez nem egyszerű gazdasági kényszerintézkedés volt, hisz az újságokat, folyóiratokat éppúgy elkobozzák a vámvizsgálatoknál, mint ahogy postai küldeményként is. Ugyanakkor már vagy két esztendeje a legminimálisabb és jogszerűen megszabott valutakeretet sem biztosítják az utazni akaróknak, ezzel riasztva el őket a magyarországi utaktól.)

A külügyminiszter-helyettesi tárgyalások kísérő kudarcra a románokat újra arra készítette, hogy régi túszipolitikájukkal taktikázzanak; vagyis, hogy a magyar hatóságok „makacsságát” az erdélyi magyarság elleni fokozódó represszióval próbálják megtörni. A két ország között felfüggesztettek minden kulturális kapcsolatot: színházak cseréjét, előadóművészek vendégjátékát, hivatalos kiküldetéseket stb. Ezen túl a sajtó és a többi kommunikációs eszköz vagy szerv felelős emberei *február közepén* bizalmas utasítást kaptak, hogy a magyarországi vagy Magyarországgal kapcsolatos híreket vagy akár földrajzi neveket, a történelmiekről nem is beszélve - már kinyomtatni sem szabad. Újra indexre tették Illyés Gyulát, a kolozsvári magyar főkonzulátus fogadásain pedig megtiltották az itteni magyar értelmiségiek részvételét.

Február végén - egyedül az MTI - közölte, hogy valamiféle megállapodás mégis létrejött. Hogy ez mit tartalmazott, azt érdemben nem érintették (konkrétan csak a sepsiszentgyörgyi színház cserelátogatását hozták szóba).

Azóta pedig újra teljes a csend; hírek helyett csak az egyre rosszabbodó tények jeleznek számunkra egyet s mást. Mindenekelőtt azt, hogy a magyar kormány, a régi recept szerint, néhány látszatintézkedés kedvéért a valódi problémák fölött újra szemet hunyt. Továbbra is érvényben van a Magyarországgal kapcsolatos híreimbargó -, s ez mindenekelőtt azért kínos, mert ha pl. egy erdélyi magyar folyóirat egy olyan tanulmányt akar leközzölni, amely lábjegyzetében (!) Budapesten megjelent könyvet idéz, akkor vagy kötelezik a szerzőt, hogy a lábjegyzetet elhagyja, vagy ellenséges anyagként leállítják az egész cikket.

A Magyarországra való utazás labirintusa továbbra is a régi csapdákat rejti az emberek számára, a folyóiratok, könyvek továbbra sem jöhetnek be - eltekintve a szabályerősítő és csak a manipuláció kedvéért tett kivételektől. Illyés továbbra is *persona non grata*...

Vagyis a dolgok csak a magyar kormány számára oldódtak meg. Annál is inkább szorongva gondol erre az erdélyi ember, mert „jól értesült körökből” kiszivárogtatták a hírt, miszerint küszöbön áll egy újabb Kádár-Ceaușescu találkozó.

(Ara-Kovács Attila)